

ФАРМАЦЕВТИЧЕСКАЯ ХИМИЯ

А. Л. Мнджоян, действ. чл. АН Армянской ССР,
 О. Л. Мнджоян и О. Е. Гаспарян

Исследование в области синтеза производных
 двухосновных карбоновых кислот

Сообщение III. Производные глутаровой кислоты

(Представлено 20 VIII 1953)

Фармакологическое изучение производных янтарной кислоты, описанных в предыдущих сообщениях (1, 2), показало, что в случае сохранения кислотной части молекулы направление и сила действия препаратов меняются в зависимости от изменения строения аминоспиртового остатка, в частности количества и типа азота.

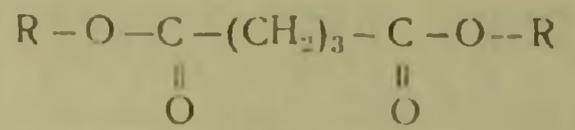
Логическим продолжением начатых работ являлось изучение зависимости биологических свойств от изменения строения кислотной части исследованных аминоэфиров янтарной кислоты. С этой целью были проведены синтезы аналогичных производных глутаровой кислоты.

Среди двухосновных карбоновых кислот глутаровая кислота сравнительно редко встречается в природе. В небольших количествах она находится в соке сахарной свеклы (3) и неочищенной овечьей шерсти (4). Однако α -кето- и аминоглутаровые кислоты являются одними из основных продуктов обмена протеинов и углеводов, играя важную роль в жизнедеятельности, как макро-, так и микроорганизмов.

Установлено, что при тетанических судорогах повышается количество кетоглутаровой кислоты в крови и в спинномозговой жидкости (5). У больных шизофренией также наблюдается увеличение количества кетоглутаровой кислоты (6) в крови.

Сама глутаровая кислота почти не использована в синтезе биологически активных соединений и данные ее фармакологических свойств весьма скудны. Так, например, установлено, что наряду с другими двухосновными кислотами глутаровая кислота повышает способность поглощения кислорода эритроцитами крови (7), проявляет каталитическую активность при синтезе аминокислот тканью печени (8) задерживает выделение янтарной кислоты из организма (9) и т. д.

Учитывая своеобразие физико-химических и биологических свойств

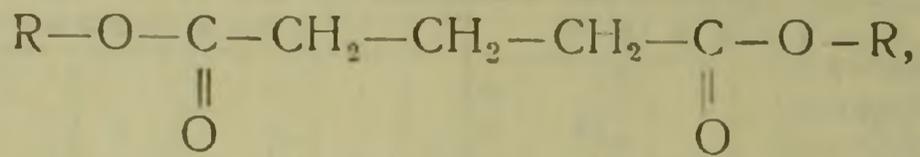
R	Выход в %	Точка кипения	Давление в мм	M	Плотность и коэффициент преломления		MR	
					d_4^{20}	n_D^{20}	вычислено	найдено
$\begin{array}{l} CH_3 \\ \diagdown \\ N-CH_2-CH_2- \\ \diagup \\ CH_3 \end{array}$	75	140°	1	274,4	1,0093	1,4470	73,42	72,63
$\begin{array}{l} CH_3-CH_2 \\ \diagdown \\ N-CH_2-CH_2- \\ \diagup \\ CH_3-CH_2 \end{array}$	54,4	172°	1	330,5	0,9773	1,4513	91,89	91,11
$\begin{array}{l} CH_3 \\ \diagdown \\ N-CH_2-CH_2-CH- \\ \diagup \\ CH_3 \\ \\ CH_3 \end{array}$	21	168°	2	330,4	0,9656	1,4477	91,89	91,61
$\begin{array}{l} CH_3-CH_2 \\ \diagdown \\ N-CH_2-CH_2-CH- \\ \diagup \\ CH_3-CH_2 \\ \\ CH_3 \end{array}$	87	191°	1	386,6	0,9455	1,4501	110,37	109,90
$\begin{array}{l} CH_3 \\ \diagdown \\ N-CH_2-C-CH_2- \\ \diagup \\ CH_3 \\ \\ CH_3 \end{array}$	47	180°	1	358,5	0,9638	1,4504	101,13	100,04
$\begin{array}{l} CH_3-CH_2 \\ \diagdown \\ N-CH_2-C-CH_2- \\ \diagup \\ CH_3-CH_2 \\ \\ CH_3 \end{array}$	63,4	183—184°	1	414,6	0,9535	1,4538	119,60	117,70
$\begin{array}{l} CH_3 \\ \diagdown \\ N-CH_2-CH-CH- \\ \diagup \\ CH_3 \\ \quad \\ CH_3 \quad CH_3 \end{array}$	60	164°	1	358,5	0,9537	1,4484	101,13	100,71
$\begin{array}{l} CH_3-CH_2 \\ \diagdown \\ N-CH_2-CH-CH- \\ \diagup \\ CH_3-CH_2 \\ \quad \\ CH_3 \quad CH_3 \end{array}$	72	190—191°	1	414,6	0,9341	1,4485	119,60	118,93

* В кристаллическом состоянии выделить не удалось.

Общая формула	Анализ в %				Точки плавления солей			
	С		Н		хлорид-ратов	оксала-тов	иодметила-тов	иодэтила-тов
	вычис-лено	найдено	вычис-лено	найдено				
$C_{13}H_{26}O_4N_2$	56,93	56,68	9,48	9,70	152°	168°	217°	118°
$C_{17}H_{34}O_4N_2$	61,81	61,55	10,3	10,06	85—86°	89—90°	126°	147—148°
$C_{17}H_{34}O_4N_2$	61,81	62,04	10,3	10,06	84—85°	125—126°	181°	124—125°
$C_{21}H_{42}O_4N_2$	65,57	65,39	10,88	10,91	a*	126—127°	118°	190—191°
$C_{19}H_{38}O_4N_2$	63,68	63,37	10,61	10,27	a	139—140°	205°	135—136°
$C_{23}H_{46}O_4N_2$	66,06	66,08	11,00	11,11	a	a	a	a
$C_{19}H_{38}O_4N_2$	63,69	63,26	10,61	10,52	a	139—140°	183—184°	a
$C_{23}H_{46}O_4N_2$	66,06	66,23	11,00	11,38	a	138°	202—203°	a

глутаровой кислоты по сравнению с янтарной, мы осуществили синтез аминоэфиров со следующей общей формулой:

надеясь, что это различие приведет к получению соединений также иного физиологического действия.

Некоторые физико-химические константы полученных соединений приведены в таблице. Подробные данные о способах получения этих веществ, а также результаты фармакологических испытаний будут опубликованы отдельно.

Лаборатория фармацевтической химии
Академии наук Армянской ССР

Ա. Լ. ՄՆՋՈՅԱՆ, Ն. Լ. ՄՆՋՈՅԱՆ ԵՎ Օ. Ե. ԳԱՍՊԱՐՅԱՆ

Հետազոտությունը երկհիմքանի կարբոնաթթվի ածանցյալների բնագավառում

Հաղորդում III. Գլուտարաթթվի ածանցյալներ

Նախորդ հաղորդումներում (1,2) բերված միացությունների ֆիզիոլոգիական հատկությունների ուսումնասիրությունները պարզեցին, որ սաղաթթվի ամինոէսթերների ազդեցության ուղղությունն ու խորությունը սերտորեն կախված են ամոնոսպիրտային մասի բաղադրությունից ու կառուցվածքից:

Ինչպես է, որ այս աշխատանքները, որոնց նպատակն է ուսումնասիրել օրգանական միացությունների քիմիական կառուցվածքի և բիոլոգիական ազդեցության միջև եղած օրինաչափությունները, պիտի ծավալվեն առաջին հերթին այն ուղղությամբ, որ հնարավորություն ստեղծվեր պարզելու նաև թթվային մասի փոփոխություններից բխող հատկությունները:

Այս առնչությամբ է, որ կատարված են աղյուսակում բերված՝ գլուտարաթթվի մի շարք նոր ածանցյալների սինթեզները:

Մինչև այժմ գլուտարաթթուն շատ քիչ է օգտագործված եղել ֆիզիոլոգիական ակտիվ քիմիական նյութերի սինթեզի մեջ: Նույնիսկ մաքուր գլուտարաթթվի մասին եղած ֆարմակոլոգիական տվյալները շատ քիչ են բնորոշում նրա հատկությունները: Այսպես, օրինակ՝ հայտնի է, որ գլուտարաթթուն, մյուս երկհիմքանի թթուների նման, ուժեղացնում է թթվածնի կլանումը արյան կարմիր գնդիկների կողմից, կատալիտիկ զեր է խաղում լյարդում սինթեզվող ամինոթթուների նկատմամբ, կասեցնում է սննդաթթվի հեռացումը օրգանիզմից և այլն:

Հաշվի առնելով գլուտարաթթվի և սաղաթթվի բիոլոգիական ու ֆիզիոլոգիական հատկությունների տարբերությունները մեզ թվում է, որ բերված ընդհանուր ֆորմուլայից ածանցված ամինոէսթերները պիտի ունենան նոր ֆիզիոլոգիական հատկություններ և հնարավորություն տան պարզելու մեր առջև դրված խնդիրները:

ЛИТЕРАТУРА — Գ Ր Ա Կ Ա Ն Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն

- 1 А. Л. Мнджоян, О. Л. Мнджоян, О. Е. Гаспарян, ДАН Арм. ССР. XVII, 4, 1953.
- 2 А. Л. Мнджоян, О. Л. Мнджоян, Н. А. Бадбян, ДАН Арм. ССР. XVII, 5, 1953.
- 3 Ф. Липпманн, В. 24, 3301 (1891).
- 4 А. Буизин и Ф. Буизин, J. Th. 1888, 160, С. г. 107, 789.
- 5 С. Асакура и др., Osaka Diagaku Igaku Zasshi, 2, 395—405 (1950). (С. А. 45, 6733 g (1951)).
- 6 В. Бузакино, Ф. Виллано, Acta Neurol. 2, 61—65 (1947). (С. А. 42, 8940 d (1948)).
- 7 П. М. Носсал, Australian J. Exp. Biol. Med. Sci. 26, 123—38 (1948). (С. А. 42, 7399g (1948)).
- 8 М. Г. Крυσман, J. Biol. Chem. 167, 77—100 (1947).
- 9 В. Гюнтер, Z. Physiol. Chem. 282, 185—91 (1947). (С. А. 43, 5469 (1949)).